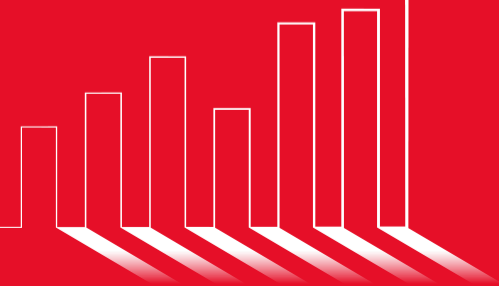

ALKOHOLILAIN VÄHITTÄISKAUPPAA KOSKEVIEN UUDISTUSTEN SEKÄ SUOMEN JA VIRON VERONKOROTUSTEN VAIKUTUKSET MATKUSTAJATUONTIIN, ALKOHOLIVEROTULOIHIN JA KULUTUKSEEN

Pasi Holm ja Juho Tynnilä

3.10.2017

Selvityksen tavoite ja tausta

- Sipilän hallitus on valmistellut alkoholilain kokonaisuudistusta, joka vapauttaisi vähittäismyyntiin enintään 5,5 % vahvuiset alkoholijuomat ja purkaisi valmistustaparajoitteen.
- Viro on aloittanut omien alkoholiverojensa kiristämisen, mikä nostaa alkoholin myyntihintaa Virossa.
- Suomi on myös päättänyt korottaa alkoholiveroja vuonna 2018. Tavoitteena on, että valtion alkoholiverotulot kasvavat veronkoton seurauksena 100 miljoonaa euroa.
- Tämän selvityksen tavoitteena on kartoittaa, miten Suomen ja Viron veronkorotukset yhdessä kaavaillun alkoholilain kokonaisuudistuksen kanssa vaikuttavat alkoholin matkustajatuontiin, kokonaiskulutukseen sekä verotulojen kertymiseen Suomessa.
- Selvityksen toteutti Taloustutkimus Oy Päivittäistavarakauppa ry:n toimeksiannosta syyskuussa 2017.
- Selvitys on jatkoa tammikuussa 2017 julkistetulle aiemmalle tutkimukselle, jonka tiedot on päivitetty vastaamaan verotusmuutoksia Virossa ja Suomessa.

Sisällys

- Miten alkoholilain muutos vaikuttaa vähittäiskauppaan
 - Hinta- ja ristiinjoustot myyntikanavien välillä, muutokset hinnoittelussa, valikoimissa ja kulutuksessa.
- Skenaario: Kaikkien alkoholituotteiden verot nousevat Suomessa 8,5 %.
 - Veronkorotuksen vaikutukset matkustajatuontiin, kokonaiskulutukseen ja verotuloihin Suomessa.
- Tulokset
- Tutkimuksen taustatiedot

Miten alkoholilain muutos vaikuttaa vähittäiskauppaan

- 1) Prosenttirajan nosto 4,7 % → 5,5 %
- 2) Valmistustaparajoitteesta luopuminen
- 3) IV-oluiden, siidereiden ja lonkeroiden hintojen lasku
- 4) Suomen ja Viron veronkorotusten vaikutusten huomioiminen

Kulutusmuutos

Olut

- mikä osuus III → IV
- vahvuus 4,5 → 4,7 %

Lonkero

- mikä osuus siirtyy
- vahvuus 4,7 → 5,5 %

Pt-kauppa
- muutokset
valikoimissa ja
hinnoittelussa

Taustalla useita
kuluttajatutkimuksia,
tilastoja myynneistä ja
alan ammattilaisten
näkemyksiä
kuluttajakäyttäytymisen
muutoksesta.

Siirtymä

Siirtymä

**Matkustaja-
tuonti**
- olut
- lonkero

Alko
- olut
- lonkero

Tapahtuuko
kilpailun kautta
muutos
tarjoomassa?

Asiakasvirran
vähentymisen kautta
vaikutus viinien ja
väkevien myyntiin.

Arvio kokonaiskulutuksen muutoksesta
huomioiden ristiinjouset myyntikanavien välillä.

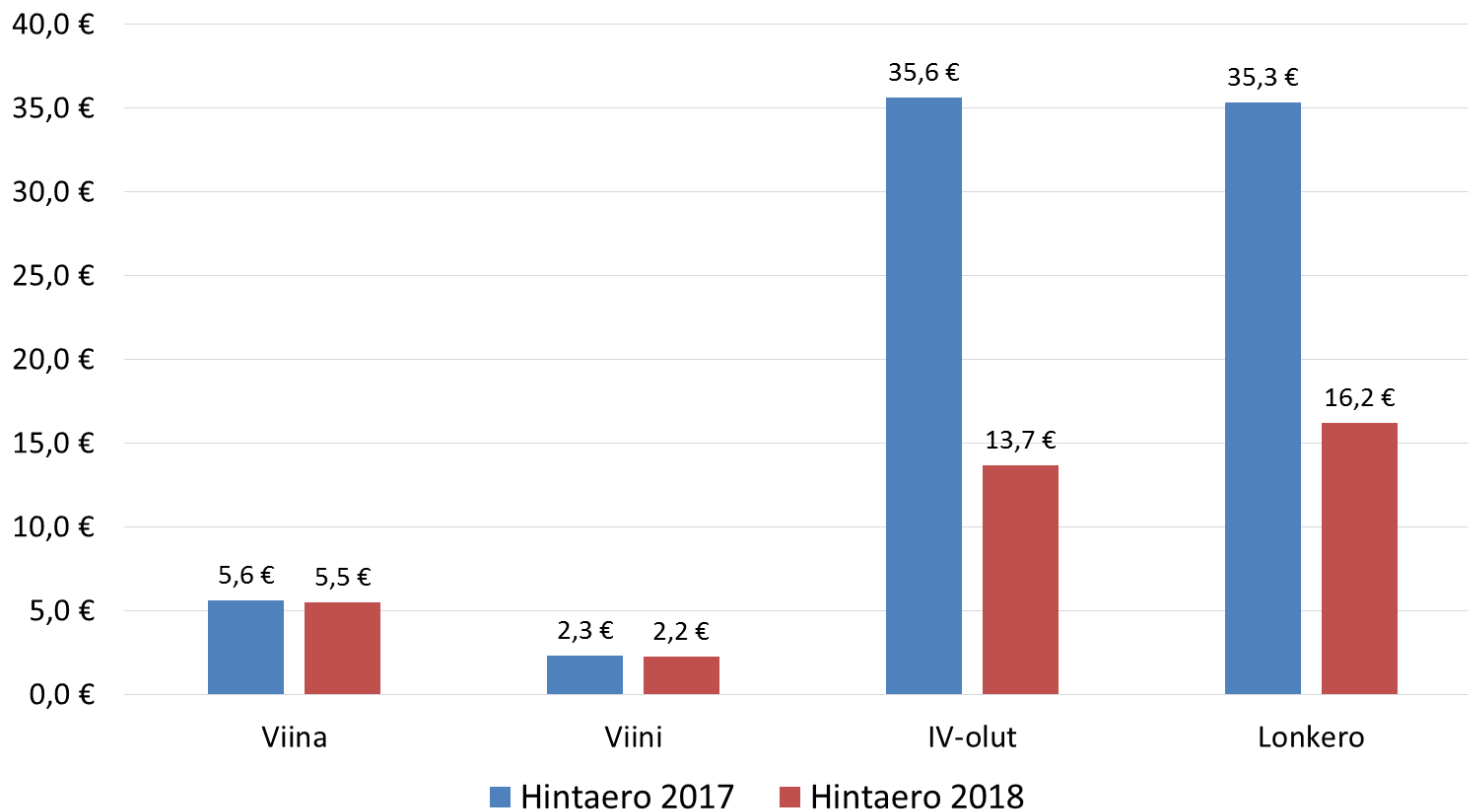
Skenaario: Suomen alkoholivero nousee 8,5 % kaikissa alkoholijuomaryhmissä

IV-oluen ja lonkeron hinta Alkon myynnissä tai vähittäiskaupan valikoimiin vapautettuna verrattuna Viron hintatasoon.

- Laskelmissa on huomioitu Suomen veronkorotusten lisäksi Virossa vuonna 2017 tehty veronkorotus sekä Virossa 1.2.2018 tehtävä veronkorotus.
- Tausta: Hallitus on ilmoittanut kiristävänsä vuonna 2018 alkoholiverotusta niin, että valtion alkoholiverotulot kasvavat korotuksen seurauksena 100 miljoonaa euroa. Tästä vähittäiskulutuksen osuus on noin 85 miljoonaa euroa.

Hintaero selittää matkustajatuonnin. Oluiden ja lonkeroiden osuus matkustajatuonnista on 72 %.

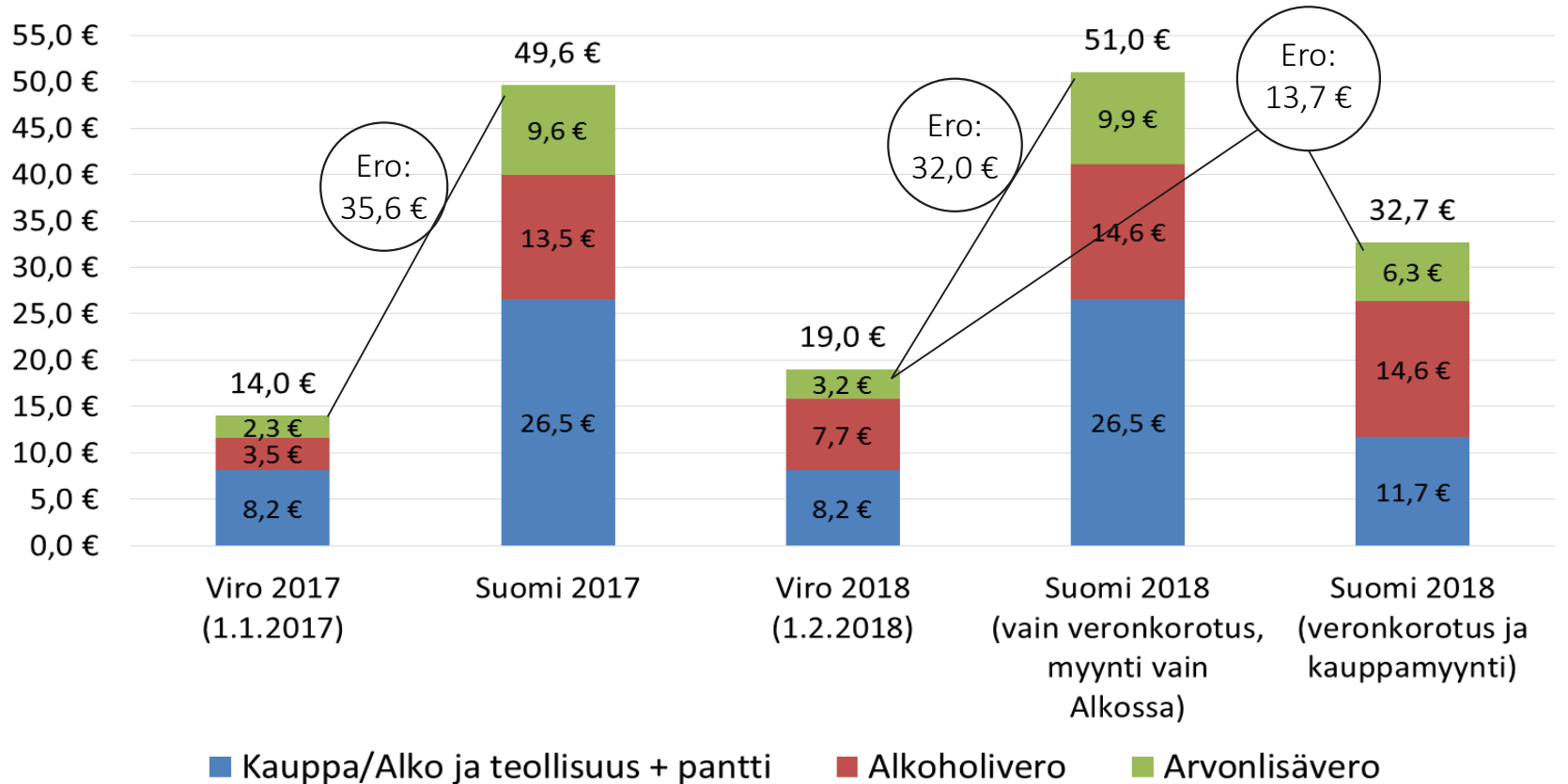
Suomen ja Viron alkoholijuomien vähittäismyyntin hintaero 2017 ja 2018, euroa

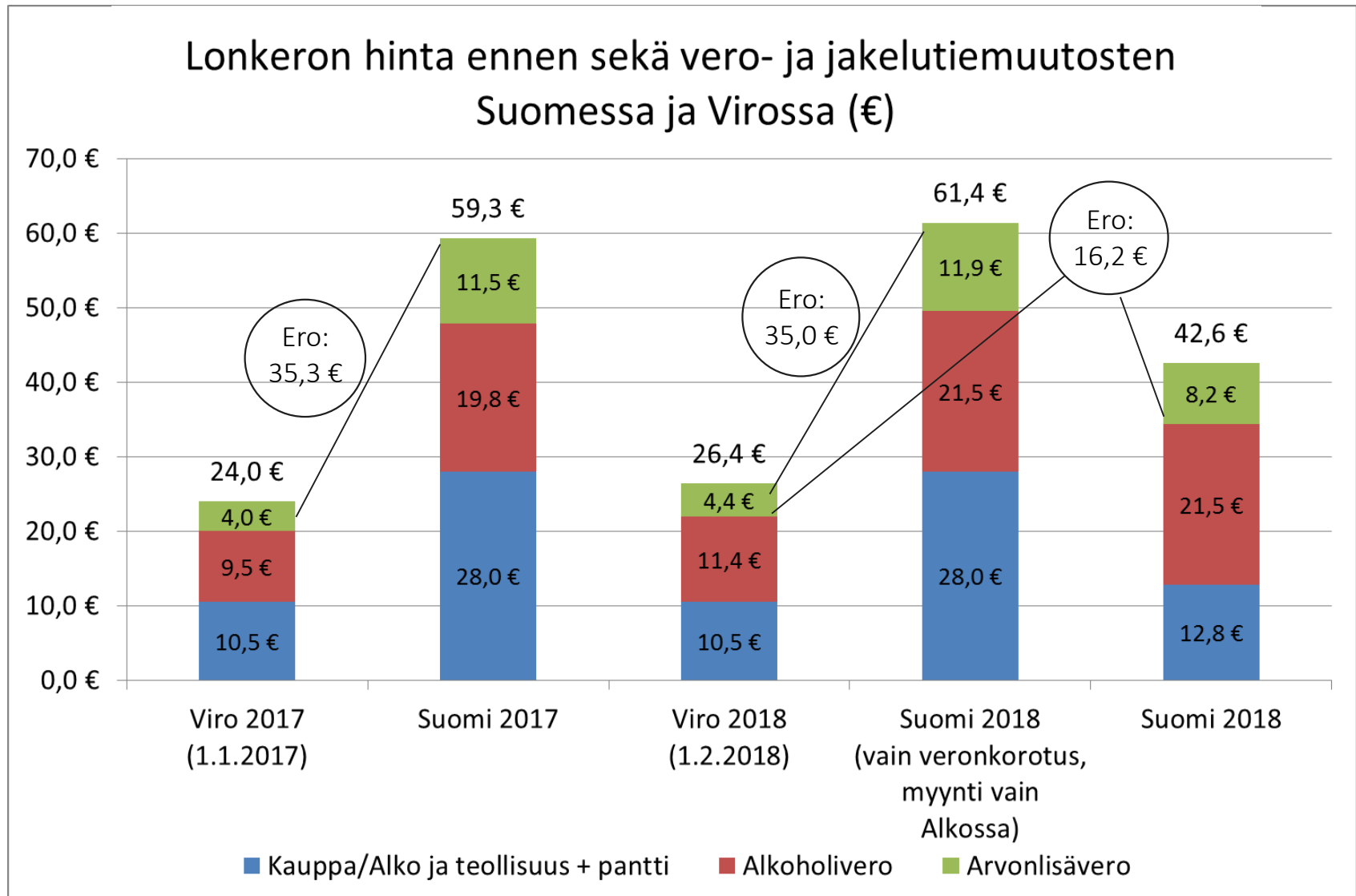
- Leijona viina 32 % 0,5 l muovipullo/ Koch 32 % 0,5 muovipullo
- Gato Negro Cabernet Sauvignon 0,75 l (punainen) 13% & Sauvignon Blanc 0,75 l (valkoinen) 12 %
- Karhu A 5,3 % 24 x 0,33
- Hartwall Original long drink 5,5 % 24 x 0,33 l

Kaikkien alkoholijuomien vero nousee 8,5 %: IV-olut

IV-oluen hinta ennen sekä vero- ja jakelutiemuutosten jälkeen Suomessa ja Virossa (€)

- Arvio tehty tuotteella: Karhu A 5,3 % 24 x 0,33 litraa. Taloustutkimus arvioinut vuoden 2018 hintatasot.
 - Suomen alkoholiveron oletetaan nousevan 8,5 % kaikissa alkoholijuomaryhmissä.
- Pelkät veronkorotukset eivät juurikaan tule vähentämään matkustajatuontia. Enintään 5,5 %:n juomien vähittäismyynnin vapauttaminen supistaisi selvästi Suomen ja Viron välistä hintaeroa.

■ Arvio tehty tuotteella: Hartwall Original long drink 5,5 % 24 x 0,33 litraa.

→ Pelkät veronkorotukset eivät juurikaan tule vähentämään matkustajatuontia. Enintään 5,5 %:n juomien vähittäismyynnin vapauttaminen supistaisi selvästi Suomen ja Viron välistä hintaeroa.

TUTKIMUKSEN TULOKSET

Viron veronkorotukset eivät juurikaan pienennä Suomen ja Viron hintaeroa

- Valtion alkoholiverotulot kasvavat veronkorotuksen seurauksena 100 miljoonaa euroa, josta vähittäiskulutuksen osuus on 85 miljoonaa euroa.
- Suomen ja Viron alkoholijuomien hintaero selittää valtaosan eri alkoholijuomaryhmien matkustajatuonnista. Hintaero on suurinta IV-oluissa ja lonkeroissa.
- Kaksi kolmasosaa alkoholijuominen matkustajatuonnista litroina on IV-olutta, lonkeroita ja siidereitä.
- Viron toteuttama alkoholiverojen nosto-ohjelma ei juurikaan pienennä Suomen ja Viron hintaeroa.

Vaikutukset verotuloihin, kun enintään 5,5 % vahvuisten alkoholijuomien myynti vapautetaan ja veronkorotukset toteutetaan

- Valtion alkoholiverotulot kasvavat Suomen veronkorotuksen seurauksena 100 miljoonaa.

Lisäksi:

- IV-oluiden, lonkeroiden ja siidereiden myynnin vapauttaminen päivittäistavarakauppaan lisää vähittäiskulutusta, kaventaa hintaeroa Viroon merkittävästi ja vähentää matkustajatuontia. -> Suomen alkoholiverotulot kasvavat nettona 38 miljoonaa euroa.
- Viro nostaa omia alkoholijuomaveroja enemmän kuin Suomi. Alkoholijuomien hintaero pienenee edelleen. Matkustajatuonti vähenee ja kotimainen vähittäiskulutus kasvaa. -> Alkoholiverotulot kasvavat vielä 14–18 milj. €.
- Suomen ja Viron alkoholijuomien verojen nosto sekä IV-oluiden ja lonkeroiden myynnin salliminen päivittäistavarakaupassa lisäisi valtion alkoholiverotuloja yhteensä yli 152–156 miljoonaa euroa vuodessa.
 - Jos alkoholin vähittäismyyntiä ei vapauteta ja IV-olutta ja lonkeroa myydään edelleen vain Alkossa, alkoholiverotulot nousevat noin 103 miljoonaa euroa.

Vaikutuksen matkustajatuontiin ja kulutukseen, kun enintään 5,5 % vahvuisten alkoholijuomien myynti vapautetaan ja veronkorotukset toteutetaan

Matkustajatuonti puolittuu

- IV-oluiden ja lonkeroiden myynnin salliminen päivittäistavarakaupassa laskisi näiden tuotteiden hintoja. Suomen ja Viron välinen hintaero pienenesi noin 60 prosenttia ja puolittaisi näiden juomien matkustajatuonnin.

Absoluuttisen alkoholin kokonaiskulutus laskee 1 % nykyisestä

- Alkoholin kokonaiskulutus litroina sekä IV-oluen kulutus kasvavat hieman, mutta kokonaisuudessaan kulutus siirtyy kohti miedompia tuotteita.
- Suomen alkoholiveron nosto vähentää absoluuttialkoholin kokonaiskulutusta 1,5 prosenttia. IV-oluiden ja lonkeroiden siirto päivittäistavaraan lisää absoluuttialkoholin kokonaiskulutusta 0,5 prosenttia.
- Yhteensä absoluuttialkoholin kokonaiskulutus laskee prosentin nykyisestä.

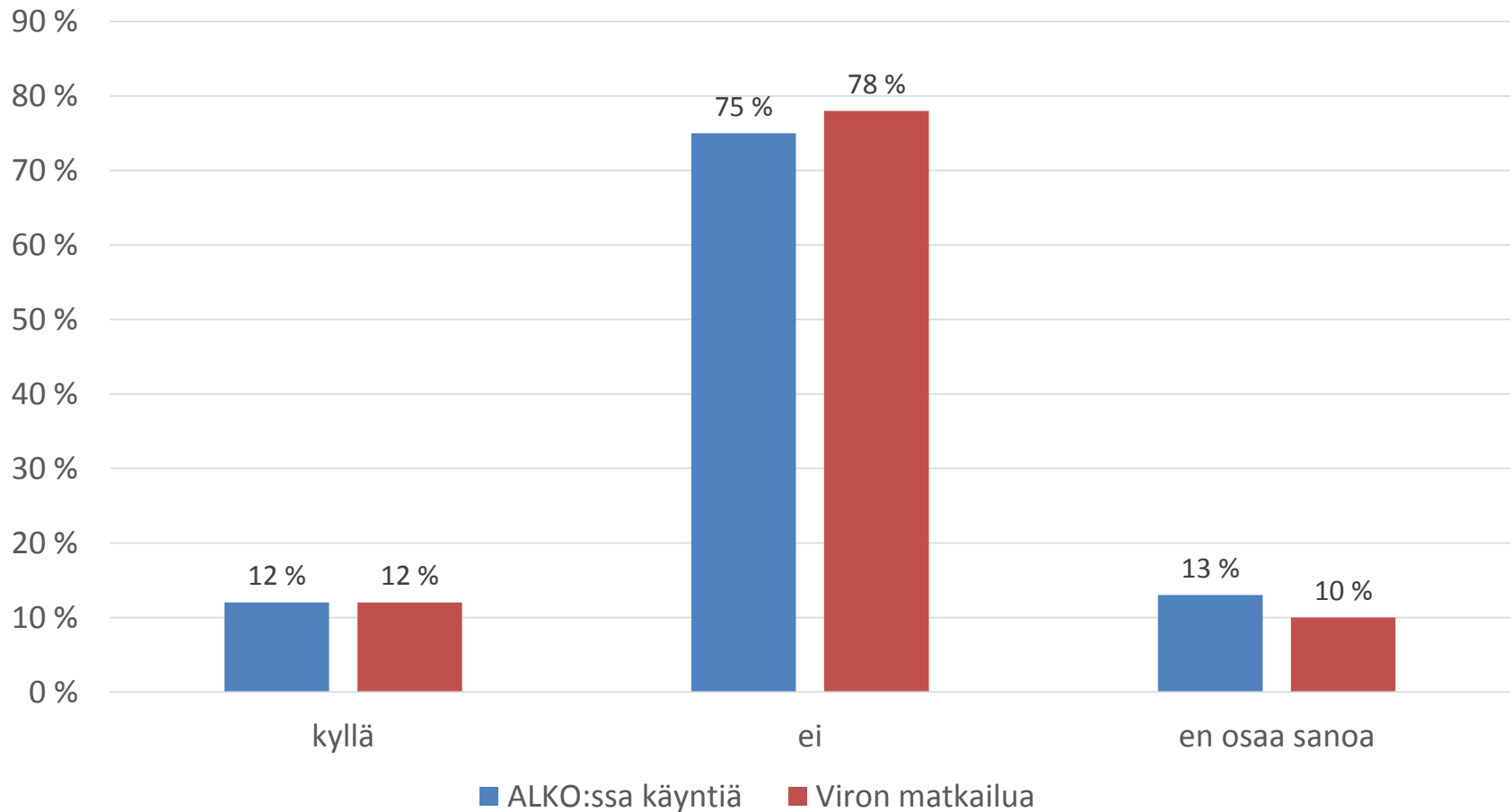
Miksi absoluuttialkoholin kulutus laskee

- Enintään 5,5 % vahvuisten alkoholijuomien myynnin vapauttaminen
 - IV-oluen kulutuksen kasvu ja III-oluen kulutuksen lasku lisää kiistattomasti absoluuttialkoholin kulutusta oluiden osalta (oluiden keskivahvuus 4,5 % -> 4,7 %)
 - Samanaikaisesti väkevien alkoholijuomien kulutuksen lasku (noin 9 %) vähentää osaltaan absoluuttialkoholin kulutusta (alkoholijuomat ovat substituutteja)
 - Matkustajatuonnin pienenemisestä johtuva kotimaan vähittäiskulutuksen kasvu ei lisää absoluuttialkoholin kulutusta

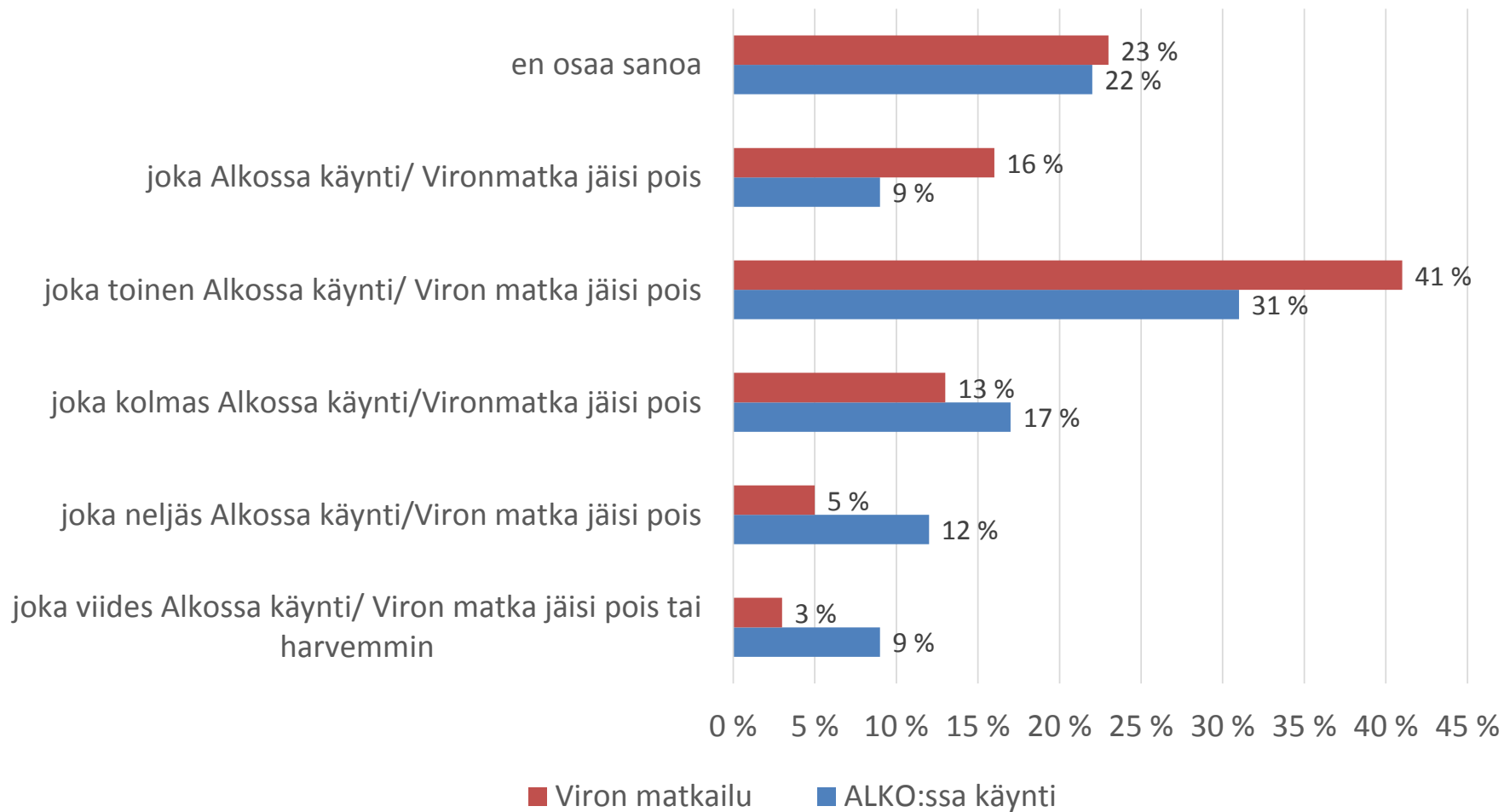
- Suomen ja Viron alkoholijuomien verotuksen kiristäminen
 - Alkoholijuomien hintaero Suomen ja Viron välillä supistuu marginaalisesti
 - > matkustajatuonti vähenee ja kotimainen vähittäiskulutus kasvaa marginaalisesti. Ei oleellisia vaikutuksia absoluuttialkoholin kulutukseen.
 - Suomen alkoholijuomien verotuksen kiristyminen nostaa hintoja Suomessa (esimerkiksi IV-oluen hinta nousee noin 5 %). Vähittäiskulutus laskee (hintajousto noin -0,7) ja absoluuttialkoholin kulutus laskee.

Miksi väkevien alkoholijuomien kulutus vähenee

**Vähentäisikö alle 5,5 prosenttisten alkoholijuomien päivittäistavara-
kauppamyynti Alkossa käyntiänne tai Viron matkojanne?**

Kuinka paljon Alkossa käyntinne/Viron matkanne vähenisivät?

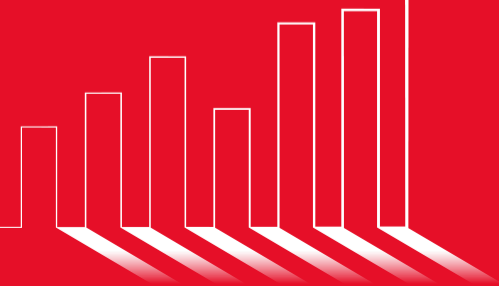

Keskiolut säilyy suosituimpana tuotteena

- Keskioluen vähittäiskulutuksesta noin 13 % vaihtuisi nelosolueen (Taloustutkimus, tammikuu 2017).
- Myös anniskelutilastojen mukaan keskiolut on suomalaisten keskuudessa nelosolutta suositumpi valinta: IV-oluen kulutus on ollut alle 20 % oluiden anniskelukulutuksesta vuodesta 2000 lähtien (vuonna 2016 noin 15 %).
- Taustalla kuluttajien makutottumukset ja IV-oluen kalliimpi hinta, joka johtuu sen korkeammasta verotuksesta.

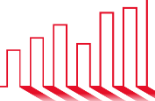
TUTKIMUKSEN TAUSTAMATERIAALI:
ALKOHOLILAIN VÄHITTÄISKAUPPAA KOSKEVIEN
UUDISTUSTEN VAIKUTUS ALKOHOLIJUOMIEN
KULUTUKSEEN ILMAN VIRON JA SUOMEN
VERONKOROTUSTEN VAIKUTUKSIA

13.1.2017

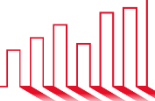
Tutkimuksessa hyödynnetty laajasti eri tilastoaineistoja

- Tilastokeskus: kotitalouksien lukumäärä sekä bruttotulot ja käytettävissä olevat tulot.
- Valvira: Alkoholijuomien vähittäiskulutus juomaryhmittäin ja osin jakelutien mukaan jaoteltuna
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL): alkoholijuomien matkustajatuontikysely
- Päivittäistavarakauppa ry: päivittäistavarakaupan kokonaismyynti ja oluiden myynnin jakautuminen (noin 95 % vaaleita lagereita, joista lähes 85 % monipakkauksissa).
- Panimoiden tiedot alkoholijuomien kulutuksesta.
- Taloustutkimuksen haastattelututkimus:
 - Haastattelututkimuksella arvioitiin alkoholilain muutoksen vaikutuksia alkoholijuomien vähittäiskulutukseen ja matkustajatuontiin sekä absoluuttialkoholin kokonaiskulutukseen ja valtion verotuloihin.
 - Haastateltaville esitettiin arvio IV-oluen, siidereiden (4,7–5,5) ja lonkeroiden (4,7–5,5) hinnan laskusta.
 - Haastateltavilta kysyttiin alkoholijuomien ostoja kotimaasta ja ulkomailta euroina ja litroina sekä nykyisin että alkoholilain muutoksen jälkeen.

Taloustutkimuksen internet-paneeli

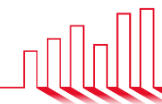
- Internet-paneelin perusjoukko on Suomen aikuisväestö (18–79-vuotiaat).
- Paneelissa kaikkiaan 50 000 henkilöä.
- Paneeli on edustava iän, sukupuolen ja asuinpaikan mukaan väestössä.
- Tutkimusta varten haastateltiin 2 091 henkilöä 2.12.–6.12.2016. Kysymyslomake on saatavilla pyynnöstä.
- Matkustajatuontiosuuden kysymykset ovat pääosin identtisiä THL:n matkustajatuontikyselyn kanssa.
 - THL:n kyselyssä tarkastellaan matkustajatuontia viimeisen kahden viikon aikana; tässä tutkimuksessa tarkasteluajanjakso on kuukausi.
- Tämän kyselyn tulokset yleistyvät kotitalouksien tulojen ja päivittäistavarakauppaostosten osalta varsin kattavasti koko kansantalouteen.
- Tämän kyselyn kotitalouksien alkoholijuomien vähittäiskulutus kattaa 86 prosenttia koko kansantalouden vähittäiskulutuksesta.
- Tämän kyselyn matkustajatuontiarvio on 50 prosenttia suurempi kuin THL:n matkustajatuontiarvio.

Kysely yleisty väestötasolle pääosin hyvin, matkustajatuonnin arvon arviointi haastavaa

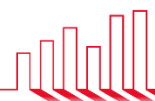
Miljoonaan euroa	Haastattelututkimus		Verokki	Lähde	
Bruttotulot		140 271	133 623	Tilastokeskus, 2014	
Nettotulot		96 799	114 666	Tilastokeskus, 2014	
Päivittäistavaraostot*		14 099	15 598	PTY, 2015	
	milj. euroa	milj. litraa	Osuus, %, euroista	Verokki, milj litraa	
Alkoholijuomien vähittäiskulutus	2 317	422		493	Valvira, 2015
mietoja oluita	793	190	34	345	Valvira, 2015
mietoja siidereitä	170	29	7	27	Valvira, 2015
mietoja lonkeroita	96	22	4	22	Valvira, 2015
Alko: olut, siideri ja lonkero	203	74	9	16	Valvira, 2015
mietoja viinejä	656	79	28	54	Valvira, 2015
välituotteet	102	7	4	3	Valvira, 2015
viinoja	297	22	13	27	Valvira, 2015
	milj. euroa	milj. litraa	Osuus, %, litroista	Verokki, milj litraa	
Alkoholijuomien matkustajatuonti	659	123		82	THL, 2015
olut, siideri ja lonkero	216	81	66	59	THL, 2015
miedot viinit	125	22	16	12	THL, 2015
välituotteet	103	6	5	2	THL, 2015
viinat	215	14	11	9	THL, 2015

* S-Ryhmä, K-Ryhmä, Lidl Suomi Ky ja Suomen Lähikauppa OY
Taloustutkimus/Pasi Holm

Alkoholilain uudistuksen vaikutukset vähittäiskulutukseen ja matkustajatuontiin perustuvat kahteen kysymykseen:

- **Selitys:** Asiantuntija-arvioiden mukaan IV-oluiden ja saman vahvuisten siidereiden, lonkeroiden ja juomasekoitusten keskimääräinen litrahinta laskisi 38 prosenttia (esim. IV-oluen litrahinta laskisi 5,9 eurosta 3,7 euroon).
- **Kysymys:** Jos päivittäistavarakaupassa myytävien IV-oluiden ja saman vahvuisten alkoholijuomien hinta laskisi 38 prosenttia verrattuna nykyisiin Alkon hintoihin, kuinka paljon arvioitte kotitaloutenne muuttavan alkoholijuomaryhmän X kulutusta (euroina ja litroina)?
- **Selitys:** Viron ja Suomen IV-oluiden hintaero (euroa/litra) laskisi 4,2 eurosta 2,0 euroon eli 53 prosenttia. IV-oluiden 24 tölkin salkun hintaero laivalla/Virossa on nykyisin 33,5 euroa Alkon hintaan verrattuna, jatkossa hintaero olisi 15,8 euroa.
- **Kysymys:** Jos Suomessa ja Virossa myytävien IV-oluiden ja saman vahvuisten alkoholijuomien hintaero laskisi 53 prosenttia, kuinka paljon muuttaisitte alkoholijuomaryhmän X tuontia käydessäsi matkalla (euroina ja litroina)?
- **Tausta:** Kaikilta haastatelluista on kysytty, kuinka paljon kotitaloutenne ostaa kotimaasta ja tuo Virossa eri alkoholijuomaryhmien tuotteita (euroina ja litroina) nykyisin.
- **Hinta-arvio:** IV-oluen hinta-arvio perustuu sekä III-oluen nykyiseen verottomaan hintaan kaupassa että kaupan ja panimoalan asiantuntija-arvioihin.

Alkoholin vähittäis- ja matkustajatuontikulutus kasvavat yhteensä 9 miljoonaa litraa eli 1,6 prosenttia alkoholilain muutoksen vuoksi

Tuote	Kotimaan vähittäiskulutus				Viron tuonti		
	Vuosi 2015, milj. litraa	Muutos, välitön, %	Muutos, osatekijät milj. litraa	Muutos, yhteensä milj. litraa	THL 09/15–08/16 milj. litraa	Muutos, %	Muutos, milj. litraa
III-olut	345	-13	-44,5	-45	3	72	2,2
Mieto siideri	27	-11	-2,9	-3	1	72	0,7
Mieto lonkero	27	-13	-3,5	-4	1	72	0,7
IV-olut	9	49	4,4 + 44,5 + 16,8	66	33	-51	-16,8
Siideri (4,7-5,5)	1	49	0,5 + 2,9 + 3,6	7	7	-51	-3,6
Lonkero (4,7-5,5)	6	49	2,9 + 3,5 + 7,1	14	14	-51	-7,1
Miedot viinit	54	-3	-1,5	-2	12	9	1,1
Väli tuotteet	3	-7	-0,2	0	2	13	0,3
Viinat	27	-9	-2,5	-3	9	5	0,5
YHTEENSÄ	499			31	82		-22,2

Vihreä väri: nykyisten IV-oluen, siidereiden (4,7-5,5) ja lonkeroiden (4,7-5,5) kulutuksen lisäys hinnan laskun johdosta johtuva.

Punainen väri: siirtymä miedoista oluista, siidereistä ja lonkeroista vahvempiin saman juomaryhmän tuotteisiin johtuen niiden hintojen laskusta ja jakelutien muutoksesta.

Sininen väri: siirtymä Viron tuontituotteista kotimaiseen vähittäismyyntiin johtuen hinnan laskusta.

Absoluuttialkoholin (100 %) kulutus kasvaa 0,5 % alkoholilain muutoksen vuoksi

VÄHITTÄISKULUTUS JA MATKUSTAJATUONTI YHTEENSÄ

	Alkoholi- sisältö, %*	Kulutus, milj. litraa	Abs. kulutus, milj. litraa	Abs. kulutus, milj. litraa, vuosi 2015
Tuote				
III-olut	4,5	306	13,8	15,7
Mieto siideri	4,6	26	1,2	1,3
Mieto lonkero	4,6	25	1,2	1,3
IV-olut	5,3	90	4,8	2,2
Siideri (4,7-5,5)	5,5	11	0,6	0,4
Lonkero (4,7-5,5)	5,5	26	1,4	1,1
Miedot viinit	12,1	66	8,0	8,0
Välituotteet	20,2	5	1,0	1,0
Viinat	35,5	34	12,2	12,9
YHTEENSÄ		590	44,1	43,9

Absoluuttialkoholin (100 %) kulutus kasvaa, %:

0,5

* Tuoteryhmien keskimääräisen alkoholisisällön muutosta ei ole laskelmassa huomioitu

Taloustutkimus/ Pasi Holm

Alkoholiveron tuotto kotimaan vähittäismyynnistä kasvaa 2,8 % (n. 35 milj. euroa) alkoholilain muutoksen vuoksi

	Alkoholivero		Kotimainen vähittäismyynti	
	senttiä/ abs cl	senttiä/ litra	verotuotto, uudistus, milj. euroa	verotuotto, vuosi 2015, milj. euroa*
Tuote				
III-olut	32,05		434	498
Mieto siideri		169	41	46
Mieto lonkero		169	40	46
IV-olut	32,05		126	15
Siideri (4,7-5,5)		169	13	1
Lonkero (4,7-5,5)	45,55		48	14
Miedot viinit		339	179	184
Välituotteet		670	18	19
Viinat	45,55		402	442
Yhteensä			1 300	1 265

Alkoholiveron tuotto kotimaan vähittäismyynnistä kasvaa, %: 2,8

* Tuoteryhmien keskimääräisen alkoholisisällön muutosta ei ole laskelmassa huomioitu

Taloustutkimus/Pasi Holm

taloustutkimus oy

Pasi Holm

puh. 050 374 7462

S-posti: etunimi.sukunimi@taloustutkimus.fi

